

Grafika „Port morski z dwiema wieżami”

NUMER INWENTARZA:

CMM/SM/627

TYTUŁ:

Grafika „Port morski z dwiema wieżami”

AUTOR:

Adrien Manglard (1695–1760)

CZAS POWSTANIA:

1753

WYSOKOŚĆ:

23 cm

SZEROKOŚĆ:

32,2 cm

WŁAŚCICIEL:

Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku

SŁOWA KLUCZOWE:

grafika, porty, statki, łodzie, żaglowce, Morze Śródziemne, widoki włoskie;

MIEJSCE POWSTANIA:

Rzym

MIEJSCE POZYSKANIA:

Gdańsk

MATERIAŁ:

papier

TECHNIKA:

akwafora (zapewne stan II)

DZIAŁ:

Sztuki Marynistycznej

LOKALIZACJA:

magazyn

OPIS:

Sygnatury: lewy dół: „Manglard fec. Romae 1753”; w lewym dolnym polu obrazu: „Manglard” – litery odwrócone w tzw. lustrzanym odbiciu. Napis u dołu, pośrodku: 21 (nr grafiki w serii). Grafika przedstawia port w małej zatoce, chronionej z lewej strony przez masywny, częściowo zrujnowany fort z dwoma wieżami. W porcie zacumowane są dwa nieduże statki towarowe o żaglach łacińskich oraz trzy łódki. Jednostka zakotwiczona bliżej nabrzeża ma żagle całkowicie zwinięte, niektóre z nich przewieszono ponad częścią rufową, tworząc rodzaj namiotu. Statek zacumowany od strony morza został ukazany w trakcie zwijania żagli – na przednim maszcie oraz na ukośnej rei tylnego żagla widoczne są dwie drobne sylwetki marynarzy podczas pracy. Żagiel przy dziobie jest jeszcze wybrzuszony, zaś tylny został już niemal w całości zwinięty. Na pokładach obu jednostek przedstawiono postacie członków załogi przy pracy, a na rufie statku w głębi trzy siedzące osoby zapewne podczas odpoczynku. Na kamiennym nabrzeżu ukazano ognisko, przy którym siedzą i posilają się czterej mężczyźni oraz kobieta z dzieckiem. Z prawej strony nabrzeża stojąca kobieta oraz mężczyzna palący fajkę, z prawą nogą podkurzoną i opartą na bagażu; Para prawdopodobnie dopiero co wysiadła z zacumowanej obok małej łódki z dwoma

wioślarzami. Akwaforta przedstawia niezidentyfikowany pejzaż włoski, przy czym port morski, narysowany w nieco schematyczny i wyidealizowany sposób, nie odzwierciedla najprawdopodobniej konkretnego miejsca, lecz stanowi swobodne, wymaginowane wyobrażenie mariny. Statki ukazano z wielką precyzją i dbałością o szczegóły, z zaznaczeniem pasów poszycia oraz specyficznego ułożenia rei – są to charakterystyczne typy jednostek śródziemnomorskich z XVIII w. Takielunek statków zajmuje centralną partię przedstawienia i stanowi trzon kompozycji – ukośne masywne reje oraz ustawione nieco pod skosem maszty przy dziobach tworzą dynamiczny układ krzyżujących się linii diagonalnych, wprowadzając do spokojnego krajobrazu nieco dynamiki i niepokoju. Grafika pochodzi z serii trzydziestu dwóch akwafort „Diverse Compositioni e Vedute inventate ed intagliate da Adriano Manglard in Roma l'an. 1753” – jak sama nazwa wskazuje, zaprojektowanych i wykonanych w 1753 roku w Rzymie przez francuskiego artystę Adriana Manglarda. Cykl ukazuje rozmaite widoki włoskie – weduty, pejzaże i mariny, przy czym przeważają wśród nich różnorodne przedstawienia portów z łodziami i statkami, ożywione sztafżem w formie drobnych postaci ludzkich. W dolnej partii omawianej grafiki widoczny jest numer „21”, który oznacza kolejność pracy w obrębie cyklu. Trzeba jednak zaznaczyć, że najwcześniejsze odbitki nie posiadały przy dolnej krawędzi wspomnianego numeru, za to miały napis: „Si vende da Giac. Billy alla Chiesa Nuova”, informujący, pod jakim adresem można grafiki zakupić. Obecność numeru oraz brak adresu wskazują, że omawiana akwaforta została odbita z oryginalnej płyty, ale w nieco późniejszym czasie (prawdopodobnie tzw. II stan). Grafika reprezentuje wysoki poziom artystyczny. Dzięki temu, że powstała w technice akwaforty, możliwe było uzyskanie znacznie swobodniejszych i lżejszych kresków w porównaniu do bardzo wówczas rozpowszechnionych miedziorytów. Artysta nie musiał mozolnie żłobić metalowej płytki, jak to miało miejsce w przypadku miedziorytów, lecz wykonał rysunek igłą rytowniczą w werniksie, czyli specjalnej mieszance żywicy, asfaltu i wosku, naniesionej wcześniej na wypolerowaną i odtłuszczoną płytkę metalową, usuwając w zarysowanych miejscach werniks i odsłaniając powierzchnię metalu. Następnie zanurzył płytę w kwasie azotowym, dzięki czemu rysunek został wytrawiony. W celu pogłębienia kresków w partiach ciemnych proces ten musiał powtórzyć kilkakrotnie, co wymagało precyzji oraz talentu. Po oczyszczeniu płyty w powstałe zagłębienia trzeba było jeszcze wetrzeć farbę drukarską oraz przy pomocy nacisku prasy wykonać odbitki na papierze. Adrien Manglard był uzdolnionym malarzem, rysownikiem i grafikiem, który specjalizował się w tematyce marynistycznej i pejzażowej. Nieprzypadkowo większość jego obrazów i akwafort stanowią widoki włoskie. Artysta, urodzony w 1695 roku w Lyonie, już jako dwudziestolatek opuścił na stałe Francję – ok. 1715 r. przeniósł się do Rzymu, gdzie spędził resztę życia. Dzięki zmysłowi kompozycyjnemu oraz pełnemu wyczucia operowaniu światłocieniem, szybko zdobył sławę we Włoszech jako znakomity marynista. Cieszył się uznaniem w kręgach arystokracji, np. książę Filip I Parmeński zamówił u niego 140 obrazów do dekoracji pałaców. Manglard otrzymywał zlecenia od najważniejszych rodzin rzymskich: Colonna, Orsini, Rondani, Rospigliosi. Warto wspomnieć o wspaniałych freskach namalowanych przez artystę w rzymskim Palazzo Chigi na ścianach tzw. La Sala delle Marine (Pokój morski), które przedstawiają plaże i widoki portów w różnych porach dnia, od zmierzchu do świtu. Co ciekawe, w ojczystej Francji twórczość Manglarda nie była doceniana w XVIII w. Obecnie jego obrazy i odbitki graficzne znajdują się w kolekcjach prywatnych i instytucjach niemal na całym świecie. W zbiorach Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku przechowywana jest jeszcze jedna akwaforta, pochodząca z wyżej wspomnianej serii, zatytułowana „Statek handlowy w porcie morskim” (CMM/SM/626). [Zuzanna Mikołajek-Kiełb]

Projekt Centrum Konserwacji Wraków Statków wraz z Magazynem Studyjnym w Tczewie – budowa infrastruktury kultury Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku.

WSPARCIE UDZIELONE Z FUNDUSZY NORWESKICH I FUNDUSZY EOG, POCHODZĄCYCH Z ISLANDII, LIECHTENSTEINU I NORWEGII, ORAZ ŚRODKÓW KRAJOWYCH.

[POLITYKA PRYWATNOŚCI](#)